

[Erna Sørensen.]

nem omend ikke helt kan genvinde talens brug, så dog kan nå til at gøre sig forståelige og efterhånden blive nogenlunde helbredt.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke den højtærede socialminister, fordi han i udvalget har givet tilslutning til, at disse tilfælde, som også er omtalt i en artikel i „Ugeskrift for Læger“ i år, kan komme ind under reglen i forsorgslovens § 257, og at det kan ske på en sådan måde, at lægerne indstiller de pågældende til behandling, hvadenten det bliver på taleinstitut eller hos de læger, som vi stadigvæk har under uddannelse og forhåbentlig snart har så mange af, at problemet kan løses i hurtigere tempo end nu.

Vi er alle enige om, at det er et stort samfundsproblem, vi her har taget op, og det er med denne tanke for øje, vi er gået ind for at give den højtærede socialminister den meget store bemyndigelse, som denne lov rummer. Bemyndigelseslove er jo noget, vi ellers er lidt skeptiske overfor her i tinget, men vi har fuld tillid til, at dette arbejde vil blive taget op på en sådan måde, at byrden for samfundet ikke bliver større end nødvendigt.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker hele udvalget for den venlige tilslutning til lovforslaget og kan tilslutte mig de bemærkninger, ordføreren har gjort, og ligeledes de udtalelser, det ærede medlem fru Erna Sørensen fremsatte.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslaget, gående ud på indsættelse af en ny paragraf, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om arbejderbeskyttelse.

(Første behandling findes i tidenden sp. 192; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 737).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, det stillede ændringsforslag og spørgsmålet om lovforslagets (lovforslagenes) overgang til tredje behandling sattes til forhandling under eet.

Lindberg: Da udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Leonhard Hansen, desværre er blevet syg og ligger på hospitalet i Aarhus, skal jeg tillade mig på udvalgets vegne at gøre nogle bemærkninger vedrørende det foreliggende lovforslag.

Det oprindelig fremsatte lovforslag var en helhed, som skulle gælde for alle erhvervsgrene, men udvalget har af grunde, der nærmere er redegjort for i betænkningen, fundet det nødvendigt og praktisk at dele det op i tre forslag, for det første et lovforslag om arbejderbeskyttelse for landbrug, skovbrug og gartneri, for det andet et lovforslag om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed og endelig et lovforslag om almindelig arbejderbeskyttelse, som udvalget har kaldt det, gældende for hele det øvrige erhvervsliv. Der er i betænkningen i særlige bemærkninger til hvert enkelt af disse lovforslag nærmere redegjort for de ændringer, der foreslås gennemført i forhold til det oprindelig af den højtærede socialminister fremsatte lovforslag. Jeg skal så kort som muligt give en oversigt over de vigtigste fremskridt, der sker, sammenlignet med den gældende arbejderbeskyttelseslov.

For det første skal jeg nævne de nye områder, der kommer ind under den almindelige arbejderbeskyttelseslov, områder, som ikke har været dækket af den gældende lov. Det er byggevirksomheder, anlægsvirksomheder, transportvirksomheder, herunder lastning og losning, lager- og pakhusarbejde samt laboratorier. Af disse har hidtil kun laboratorier i virksomheder, der i forvejen var undergivet tilsyn, kunnet inddrages under loven, derimod ikke videnskabelige og lignende laboratorier. Medens der i den gældende arbejderbeskyttelseslov sondres mellem større virksomheder og virksomheder med 5 arbejdere og derunder, skal den foreslåede almindelige arbejderbeskyttelseslov gælde for alle industri- og håndværksvirksomheder. Dog gælder der for

[Lindberg.]

virksomheder med 3 arbejdere og derunder visse indskrænkninger; det drejer sig nærmest om en del velfærdsforanstaltninger, som ikke kommer til at omfatte de helt små virksomheder.

I den nye lovgivning bliver arbejdsgiverens ansvar nærmere udformet, og han får pligt til at sørge for, at nyantagne arbejdere, særlig lærlinge og unge, bliver ordentligt instrueret med hensyn til sygdoms- og ulykkesrisiko og opøvet i foranstaltninger derimod. Endvidere præciseres arbejdsgiverens forpligtelse til at påse, at lovens beskyttelsesforanstaltninger virker efter deres hensigt. Der åbnes adgang for arbejds- og fabriktilsynet til at kræve indført sikkerhedstjeneste ved alle større virksomheder, og arbejdsgiverens pligter i forbindelse med denne sikkerhedstjeneste fastlægges nærmere.

Der oprettes en arbejderbeskyttelsesfond med betydelige midler til rådighed, således at tilsynet kan udøve en virkelig omfattende oplysningsvirksomhed og lade nye beskyttelsesmetoder gennemprøve.

Der gives hjemmel for lægeundersøgelse også af voksne arbejdere, og der sker en udvidelse af myndighedernes beføjelse til at fastsætte skærpede krav, hvor der er tale om særlig farligt arbejde.

Der optages i loven en række bestemmelser om lokalernes indretning, renholdelse, opvarmning og belysning samt om velfærdsforanstaltninger for arbejderne. Man har allerede nu bestemmelser herom i regulativer, men det har den allerstørste betydning, at sådanne bestemmelser optages i loven. Det er tillige sådan, at kravene i flere henseender skærpes, ligesom der er kommet enkelte nye bestemmelser og udvidelser til vedrørende vaskeindretninger, baderum, garderobeforhold, arbejdsklæder, opholds- og spiserum, stole, arbejde med giftige og andre sundhedsfarlige stoffer. Der gives i loven hjemmel for, at fabriktilsynet kan kræve garderober, spisestuer, aftrædelsesrum m. v. for arbejdere på skiftende steder indenfor et afgrænset område, f. eks. havnearbejdere o. lign. Endvidere gives der hjemmel for at stille krav om arbejds-skure, hvor mere end 5 arbejdere beskæftiges på midlertidig arbejdsplads udover en kort tid.

Reglerne om de særlige foranstaltninger til forebyggelse af ulykkestilfælde bliver udvidet i betydeligt omfang. Der er hjemmel for at kræve samaritter på større arbejdspladser og for at udfærdige nærmere forskrifter for særlig farlige tekniske hjælpemidler og for at forbyde disse, ligesom der bliver adgang til at forbyde anvendelsen af ganske særlig farlige arbejdsmetoder.

Der gennemføres for voksne arbejdere en hvileperiode på mindst 11 på hinanden følgende timer, herfra er dog undtaget lastnings- og losningsarbejde og det i tilslutning hertil nødvendige arbejde, og der bliver adgang til at give dispensationer i visse forhold.

For de unge arbejderes vedkommende bliver der gennemført ændrede regler for lægeundersøgelse, så at man får sikkerhed for, at denne lægeundersøgelse i højere grad opfylder sit formål.

Tilsynet får hjemmel til i visse tilfælde at påbyde driften standset for at afværge overhængende fare og til at knytte arbejdslæger til sig.

Der gives også lov hjemmel for det laboratorium, som fabriktilsynet allerede har oprettet.

Der gennemføres pligt til at anmelde alvorlige ulykkestilfælde, forgiftninger og erhvervslidelser til tilsynet. Virksomhederne får pligt til i en tilsynsbog, der skal være på virksomhederne, at notere de ulykkestilfælde, som ikke er af helt ubetydelig karakter, og sådanne alvorlige hændelser, som kunne have medført ulykkestilfælde. Arbejdernes tillidsmænd og de sikkerhedsrepræsentanter, der i henhold til lovens bestemmelser skal vælges, får adgang til at gøre sig bekendt med tilsynsbogens indhold.

Endvidere pålægges skolekommissioner og andre offentlige myndigheder pligt til samarbejde med arbejdstilsynet, ligesom læger, sygehuse, hospitaler o. lign. får pligt til at anmelde erhvervssygdomme. Der indføres i loven en bestemmelse om, at politiet skal yde arbejdstilsynet støtte til lovens praktisering.

Til slut kan jeg nævne, at handels- og kontorvirksomheder også bliver inddraget under denne lovgivning, idet der, som jeg nævnte i indledningen, er udformet et særligt lovforslag for disse områder. De bestem-

[Lindberg.]

melser, som dette indeholder med hensyn til indretning af lokaler og en række velfærdsforanstaltninger, kan dog først blive effektive, når den pågældende virksomhed tager lokaler i brug, som ikke indenfor det sidste år har været anvendt til samme art af virksomhed, eller når der foretages væsentlige ombygninger af tidligere benyttede lokaler. Man kan altså sige, at dette lovforslag i nogen grad består af løfteparagraffer, men dets bestemmelser virker på længere sigt, så at der til sin tid skulle kunne opnås en indfrielse af disse krav vedrørende lokaler og velfærdsforanstaltninger for alle handels- og kontorvirksomheder.

Jeg kunne selvfølgelig bruge meget længere tid til nærmere at redegøre for enkeltheder, men håber dog med det, jeg her har nævnt, at have givet et lille indtryk af indholdet af det stillede ændringsforslag med dets opdeling af reglerne i tre lovforslag. På det samlede udvalgs vegne skal jeg anbefale, at man vedtager ændringsforslaget.

På mit partis vegne skal jeg udtale, at denne arbejderbeskyttelseslovgivning ikke bliver helt og fuldt, som vi ønskede den, men på den anden side er der efter vor opfattelse muligheder for at få gennemført meget væsentlige fremskridt i forhold til den nugældende lov, hvilket fremgår af de bemærkninger, jeg har gjort. Desuden ser jeg noget værdifuldt i den kendsgerning, at det er lykkedes at samle alle de udvalgsberettigede partier i dette høje ting om en fælles løsning. At forebygge og undgå ulykker betyder større menneskelig lykke, og det betyder flere arbejdsdage og dermed større produktion. Arbejdere og arbejdsgivere har derfor ikke mindst på dette område fælles interesser, som bør give sig udslag i, at man i fællesskab med arbejds- og fabriktilsynet, når forslagene er blevet ophejet til lov, gør et positivt arbejde for at praktisere lovene i det daglige sikkerhedsarbejde på arbejdspladserne. Jeg skal endnu en gang anbefale det høje ting at gennemføre denne lovgivning.

Kr. Juul: Jeg tror, det med fuld ret kan siges, at det forslag til lov om arbejderbeskyttelse, der i sin tid blev fremsat, har gennemgået en grundig udvalgsbehandling. Jeg tænker her ikke blot på det

udvalgsarbejde, som nu er afsluttet, men forud for det er der foregået et omfattende udvalgsarbejde i tidligere samlinger, og under hele arbejdet har ikke mindst venstres udvalgsmedlemmer vist sagen overmåde stor interesse og bidraget til det gode resultat, som foreligger. Det er muligt, at nogen vil sige, at det har taget lang tid, men overfor en sådan kritik må jeg udtale, at dens adresse i hvert fald ikke kan være partiet venstre, for det ændringsforslag, der nu foreligger, og som der er enighed om at gennemføre, kunne også have været gennemført i sidste rigsdagssamling, så hvis der er sket nogen forsinkelse af sagen, skyldes det i hvert tilfælde ikke mit parti.

Når arbejdet har været så omfattende, som tilfældet har været, skyldes det vel nok den omstændighed, at sagen har været grebet forkert an i starten. Forsøget på at samle bestemmelser fra 8 forskellige love i een arbejderbeskyttelseslov, omfattende samtlige erhvervsgrene, lod sig ikke gennemføre; dertil er arbejdsvilkårene for forskellige. Men jeg tror ikke, socialministeren skal være ked af, at han ikke får sit oprindelige lovforslag gennemført. Det grundlag, der nu foreligger, vil ganske sikkert vise sig at være betydelig bedre end ministerens lovforslag.

Formålet med en arbejderbeskyttelseslov må jo være at gennemføre de foranstaltninger, der er nødvendige for at beskytte arbejderne i erhvervsvirksomheder imod ulykkes- og sundhedsfarer. Det er i alle parter, ja, i hele samfundets interesse, at dette sker, og jeg tror, det ændringsforslag, der nu foreligger, imødekommer alle rimelige ønsker og krav fra de beskæftigedes side. De bestemmelser, der gennemføres, er udtryk for fuld forståelse af det rimelige i, at der bydes danske arbejdere sundhedsmæssigt gode og betryggende arbejdsvilkår. Selvom de foranstaltninger, der nu skal træffes af erhvervsvirksomhederne, vil pålægge arbejdsgiverne visse omkostninger, synes jeg, der er grund til at notere, at også arbejdsgiverne har været interesserede i at få tilvejebragt de bedst mulige forhold.

Det vil jo aldrig være muligt at gennemføre så effektive beskyttelsesforanstaltninger, at der slet ingen ulykkes- og sundhedsrisiko vil være i forbindelse med de mange

[Kr. Juul.]

forskellige arbejdsprocesser i erhvervslivet. Derfor vil det være nødvendigt ved siden af de foranstaltninger, der træffes, at også arbejderne udviser personlig agtpågivenhed under arbejdet, ja, det er vel til syvende og sidst den mest effektive beskyttelsesforanstaltning, der kan træffes. Det er nok også erkendelsen heraf, der ligger til grund for de bestemmelser om instruktion og oplysning, der er optaget i det foreliggende forslag.

Udvalget har ment, det vil være rigtigt og fuldt forsvarligt at undtage helt små virksomheder fra visse af bestemmelserne om indretning af arbejdslokaler. Motiveringerne herfor er dels, at hvor kun få arbejdere arbejder i samme lokale, er sundhedsrisikoen minimal, dels at arbejdsgiveren i sådanne i reglen arbejder sammen med de arbejdere, han beskæftiger, og endelig denne, at det kan være forbundet med uforholdsmæssig store udgifter, om de mål, der opstilles, skulle opfyldes til fuldkommenhed. De virksomheder, der er undtaget, er begrænset til at være virksomheder, der beskæftiger 3 arbejdere eller derunder. Det er måske ikke det allermest heldige at fastsætte det bestemte tal 3, idet der meget vel kan tænkes at være virksomheder med 4, 5 eller flere arbejdere, der med lige så god grund kunne fritages, og derfor kan det være rimeligt at henstille, at disse bestemmelser administreres med fornøden hensyntagen til de faktiske forhold, når arbejdsforholdene på stedet ikke med rette kan siges at frembyde uheldige sundhedsforhold.

Det kan naturligvis altid diskuteres, hvad der bør medtages af bestemmelser i en arbejderbeskyttelseslov. Det fremgår af de bemærkninger, jeg allerede har gjort, at mit parti mener, loven må begrænses til at indeholde beskyttelsesforanstaltninger imod ulykkes- og sundhedsfarer. Det lovforslag, der oprindeligt forelå, gik imidlertid noget videre, idet det indeholdt bestemmelser, der tog sigte på beskyttelse imod selve

arbejdet. Jeg henviser i den forbindelse til det oprindelige lovforslags §§ 45—48, der forbød beskæftigelse af unge mennesker under 18 år ved arbejde, der skal foregå i tiden mellem kl. 18 og kl. 6 samt på søn- og helligdage. Gennemført i praksis f. eks. i landbruget ville disse bestemmelser dels have hindret de unge i at gennemføre deres erhvervsmæssige uddannelse, dels have voldt betydelige ulemper for hele landbrugsproduktionen, og det kan jo næppe være meningen med en arbejderbeskyttelseslov, at den skal virke generende for erhvervslivet og dermed hemmende for produktionen. Jeg skal derfor give udtryk for mit partis tilfredshed med, at disse ting er taget ud af forslaget og erstattet med fuldtud rimelige bestemmelser angående børns og unge menneskers beskæftigelse ved særlig farligt arbejde. Dette har overflødiggjort den hidtidige bestemmelse i fabrikloven om kommunalbestyrelsernes ret til at træffe bestemmelse om forbud mod eller yderligere begrænsninger i anvendelsen af unge mennesker mellem 14 og 18 år i erhvervsmæssigt arbejde, og vi hilser med tilfredshed, at den falder bort med vedtagelsen af denne lovgivning.

Tilbage er en bestemmelse i den lov, der skal gælde for håndværk og industri, og den, der skal gælde for handels- og kontorvirksomhed, som giver kommunalbestyrelsen ret til i en vedtægt at træffe bestemmelse for den pågældende kommune om forbud mod eller yderligere begrænsning i anvendelsen af børn til egentlig budtjeneste. Denne bestemmelse havde mit parti ønsket skulle udgå, idet selve loven fastsætter regler, der går ud på, at børn under 14 år må anvendes til budtjeneste i indtil 2 timer daglig efter skoletid.

Vi ser ingen grund til at give kommunalbestyrelserne bemyndigelse til på dette punkt at afvige fra lovens bestemmelser, da et par timers budtjeneste efter forældrenes og de unges eget ønske kan være sundere end lediggang og give en lille kærkommen lommeskilling i tilgift. Men vi har

[Kr. Juul.]

her bøjet os for udvalgets flertal, idet vi går ud fra, at kommunalbestyrelserne vil administrere de beføjelser, de her får, udfra rimelig hensyntagen til den personlige frihed.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne anbefale at stemme for det ændringsforslag, der er stillet af udvalget, idet jeg samtidig ønsker at udtale håbet om, at der må blive god tid, nogle dage i hvert fald, mellem anden og tredje behandling til det afsluttende udvalgsarbejde. Der gennemføres så mange ændringer i dette betydningsfulde lovkompleks, at en fornyet omhyggelig gennemgang vil være nødvendig, ligesom også de interesserede parter bør have lejlighed til at rette henvendelser til udvalget, inden lovforslagene vedtages endeligt.

Til slut vil jeg gerne sige udvalgsformanden tak for den forståelse, han har vist under det udvalgsarbejde, der nu er ført til ende.

Stæhr Johansen: Det ærede medlem hr. Lindberg har nu gennemgået de lovforslag, der som ændringsforslag foreligger til anden behandling i dag, og der er derfor for mig ingen grund til at gå ind i en detaljeret gennemgang.

Det oprindelige lovforslag om arbejderbeskyttelse blev fremsat første gang i rigsdagssamlingen 1948—49, og jeg tror ikke, der er nogen i det høje folketing, som vil misforstå mig, når jeg siger, at sagen har haft en trang og vanskelig gang gennem de forskellige udvalg, der har haft den til behandling; men bag arbejdet i alle disse udvalg har ligget, at man fra alle sider ønskede at få dette problem løst. Jeg vil i denne forbindelse fremhæve, at efter regeringsskiftet i 1950 fremsatte den daværende socialminister lovforslaget i den skikkelse, hvori det var fremsat af hans forgænger, selvom den daværende regering ikke delte de anskuelser, der havde fundet udtryk i lovforslaget, idet den ønskede en forenkling. Den fremsatte det, fordi hensigten var at nå til et resultat, og man mente derfor, det var en lettere vej at gå end at udarbejde et helt nyt lovforslag.

Vi er altså nu ved vejs ende, og vi fra vor side har kun grund til at hilse resul-

tatet af det forlig, der er indgået, med tilfredshed. Man kan naturligvis — som den ærede ordfører for socialdemokratiet gjorde det — sige, at der måske nok er områder, som man kunne have ønsket ordnet på en anden måde; men jeg mener, at når et forlig er gennemført — og tilmed et forlig, hvor det i højere grad er saglige end politiske spørgsmål, der har været afgørende — er der ingen grund til på nogen måde at være fortrydelig over det resultat, man har opnået.

Jeg vil dog gerne understrege, at mit parti hilser med tilfredshed, at den retningslinje, som allerede ved første behandling af lovforslaget i 1948—49 blev anlagt fra vor side, er blevet fulgt. Vi mente, at den sammenkædning af handels- og kontor-medhjælpere og dem, der arbejder i landbruget, som fandtes i det daværende regeringsforslag, ikke alene ville vanskeliggøre lovens administration, men også vanskeliggøre det for de medborgere, der faldt ind under loven, at forstå, hvordan den skulle forstås og administreres. Det er derfor tilfredsstillende, at det er lykkedes i folketingsudvalget at nå til enighed om at opdele det oprindelige lovforslag i 3 lovforslag, nemlig forslag til lov om almindelig arbejderbeskyttelse — som omfatter de områder indenfor dansk erhvervsliv, der tidligere har været under arbejderbeskyttelsestilsyn — forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed og forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, skovbrug og gartneri. Det betyder, at man for de nyoptagne erhvervs vedkommende vil være i stand til at overskue, hvilke bestemmelser der nu skal overføres på deres virksomheder.

Det er efter min opfattelse både heldigt og rigtigt, at befolkningen gennem lovforslagene kan få en nogenlunde forståelse af, hvad det er, man kræver fra lovgivningens side; man har erkendt, at det område, som lovforslagene beskæftiger sig med, er områder, som er meget vanskelige for den almindelige borger at få kendskab til. Han vil meget ofte, såfremt en sådan lov ikke er overskuelig, stå svagt overfor de embedsmænd, der skal administrere den, og som naturligvis er meget mere kendt med spørgsmålet. Det er derfor, som jeg sagde før,

[Støhr Johansen.]

med tilfredshed. vi konstaterer, at der er opnået enighed om at dele det oprindelige lovforslag i 3 forslag.

Det, man var mest ængstelig for ved sagens tidligere behandlinger her i det høje folketing, var spørgsmålet om de administrative afgørelser, som arbejds- og fabriktilsynet havde ret til at træffe, og som måske kunne appelleres til arbejdsrådet og ministeren, men ikke til domstolene. Jeg vil gerne have lov til at understrege — og det er der ikke mindst grund til her i det høje ting — at efter at vi har fået den nye grundlov og domstolenes ret til at prøve sagerne er blevet stærkt fremhævet, er de nye lovforslag forbedret meget stærkt på dette område, idet nu praktisk talt alle administrative afgørelser kan indankes for domstolene.

I § 1, stk. 7 og 8, i lovforslaget om almindelig arbejderbeskyttelse bestemmes det, at administrationens afgørelser med hensyn til inddragelse af en virksomhed eller en virksomhedsart under loven altid vil kunne indbringes for domstolene. Endvidere er der indføjet en regel, hvorefter spørgsmålet om et regulativs lovlighed altid vil kunne indbringes for domstolene. Jeg tror, dette er en meget, meget stor betryggelse for de erhvervsområder, der inddrages under loven. Derfor vil jeg gerne have lov til at understrege den forbedring, som vi anser denne bestemmelse for at være.

Selvom der nu ved disse tre lovforslag er opnået visse efter vor opfattelse gode forbedringer, må vi jo erkende, at disse love på mange måder er rammelove. Selvom vi i adskillige af paragrafferne har fremhævet særlige tilfælde og særlige begrænsninger, må vi erkende nødvendigheden af, at det er rammelove; for lovene kan ikke skrives på anden måde. Derfor er det som sagt heldigt, at man har domstolene som appelinstans, der upartisk kan afgøre mange af de tvivlsspørgsmål, der vil melde sig.

Endvidere vil jeg fremhæve, at adgangen til dispensation er blevet væsentlig forøget i de nye lovforslag. Vi her i det høje ting er jo kun mennesker, vi ved, at livet pulserer, den moderne teknik udvikler sig, og vi kan komme til at stå overfor problemer, som man ikke kendte, da lovene blev udarbejdet, og hvor dispensationer derfor kan

blive nødvendige. Jeg understreger, at jeg betragter det som en væsentlig forbedring i forhold til det oprindelige lovforslag, at man har fået udvidet mulighederne for at give dispensationer. Jeg vil også fremhæve, at det er lykkedes udvalget i en række tilfælde — stadig med det formål at tilpasse reglerne til det praktiske livs varierende forhold — at afsvække visse bestemmelser ved indførelse af ord som „rimeligt“, „såvidt muligt“ for derved at give mulighed for en lettere og mere smidig administration af lovene.

Arbejdsrådet er jo på mange måder en slags generalnævner ved administrationen, og den udvidelse af arbejdsrådet, der har fundet sted, hilser vi med tilfredshed. Jeg skal ikke gennemgå selve arbejdsrådets sammensætning, men blot nævne, at der nu kommer nye repræsentanter ind. Man får 2 repræsentanter for landbruget, hvad der jo er naturligt, når landbruget drages ind under loven; der kommer også repræsentanter for de mere merkantile funktioner indenfor samfundet. Særlig vil jeg have lov til at understrege, at det også er lykkedes at få 2 repræsentanter for funktionærerne ind i rådet. Det er jo således, at i de store virksomheder påhviler en hel del af tilsynet med maskinerne, med beskyttelsesforanstaltningerne ved maskinerne, i det hele taget ledelsen af arbejdet på disse pladser, meget mere den ledende værkstedsfunktionær, som således har større mulighed for at kende disse forhold end arbejdsgiveren eller direktøren for virksomheden. Det har også vist sig, at man ved en række domstole har forsøgt at drage funktionærer til ansvar for eventuelle forsømmelser; det er derfor ganske naturligt, at man har placeret funktionærer i arbejdsrådet, hvor de kan være med til at træffe afgørelser i nogle af de spørgsmål, der forelægges rådet. Det er en bestemmelse, som jeg hilser med tilfredshed; det er efter min opfattelse en væsentlig forbedring.

Jeg vil heller ikke undlade at pege på, at der både i selve forslagene og i bemærkningerne er fremhævet det hensyn, man mener der må tages til de mindre virksomheder. Vi ved jo, at i de mindre virksomheder, hvor mange gange arbejdsgiveren selv arbejder med, er forholdene helt anderledes end i de store virksomheder, hvor

[Stæhr Johansen.]

reglementer er både nødvendige og naturlige. De små virksomheder ledes på en helt anden måde, og derfor har man dels i lovforslaget sat en grænse ved virksomheder, som kun beskæftiger indtil 3 arbejdere, dels i udvalgets bemærkninger fremhævet det hensyn, man mener administrationen bør tage overfor de mindre virksomheder. Disse har jo mange vanskeligheder at kæmpe med, og det kan i hvert fald ikke være hensigten med en lovgivning som denne at vanskeliggøre de små virksomheders konkurrenceevne.

Jeg vil også fremhæve, at losningsarbejdet fra skibe er draget ind under loven. Det er her naturligt at gøre opmærksom på, at der har været visse vanskeligheder med hensyn til spørgsmålet om, hvem der her skal have tilsynet. Det er således, at alt, hvad der vedrører skibe, hidtil har hørt ind under skibstilsynet, men det er naturligt, at losning falder ind under arbejds- og fabriktilsynet. Der kan imidlertid komme vanskeligheder i grænsetilfælde, og der kan komme vanskeligheder af anden art, så det er et spørgsmål, om det er praktisk at have en sådan deling. For statsbanernes og privatbanernes dampkedler har man et særligt tilsyn, og for trykluftbeholdere har man også et særligt tilsyn. Det er derfor ganske naturligt, at socialministeren har adgang til at afgøre, om det er mest hensigtsmæssigt og praktisk at lægge visse områder ind under andre tilsyn, og jeg vil gerne understrege, at dette gælder for losningsarbejde, som det f. eks. gælder for privatbanernes og statsbanernes lokomotiver. Det er en lettelse, at der nu gives større mulighed for at få det mest hensigtsmæssige tilsyn.

Løvrigt er der som sagt ingen grund til at gå yderligere i detaljer, for selvom man i udvalget gennem årene har diskuteret og gennemgået mange andre områder meget grundigt, er situationen, som jeg sagde i min indledning, og som de andre ordførere understregede, den, at der nu foreligger et ændringsforslag fra de udvalgsberettigede partier med en enig indstilling til det høje folketing. Det er mit håb, at det gennem det lange arbejde, som har været udført i udvalget, er lykkedes at finde frem til en ordening, som, selvom ikke alle kan være

helt tilfredse med den, alligevel er en ordening, som er tilfredsstillende for dem, der arbejder i vort erhvervsliv. Jeg håber også, at forslagene tager et sådant hensyn til det praktiske liv, til den moderne produktion, at lovene ikke vil stille sig hindrende i vejen for produktionens naturlige udøvelse, og at der samtidig opnås en beskyttelse mod den moderne tekniks farer, at de mennesker, der er beskæftiget i virksomhederne, får en sådan beskyttelse, at deres sundhed ikke bliver angrebet til skade for dem selv og til skade for det samfund, de tilhører.

Det er jo et betydningsfuldt område i vort samfund, som drages ind under disse love, og det har også været interessant under udvalgsarbejdet at høre de forskellige organisationers indstilling til problemerne. Jeg synes, der er grund til, når vi nu står ved vejs ende, at understrege den hjælp og den forståelse, vi har mødt fra samtlige organisationer, som vi har haft lejlighed til at forhandle med, og som har haft foretræde for udvalget.

Jeg kan helt — det vil jeg gerne have lov til at sige til slut — dele det håb, som udvalgets ærede formand gav udtryk for, idet han sagde, at den omstændighed, at der er enighed om disse love, vil betyde, når de skal praktiseres, at administrationen vil komme til at foregå gnidningsfrit, og at lovene vil blive mødt med forståelse. Jeg tror, at den administration, der nu skal føre lovene ud i livet, vil gøre det i forståelse af det, der har været motivet og grundlaget for det udvalg, som nu har forelagt sit resultat for det høje ting.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Det er med et lettelsens suk, jeg står her i dag efter 5—6 års arbejde, idet jeg har været med gennem alle årene. Jeg tror, det har været gavnligt med den revision, der har fundet sted; reglerne er blevet meget mere realitetsbetonede og tilpasset det praktiske liv, og derfor vil lovene med større sikkerhed kunne føres ud i livet.

Det ærede medlem hr. Kr. Juul hævdede, at det ikke var venstres skyld, at vi ikke havde fået en sådan lovgivning på et tidligere tidspunkt, og det er rigtigt. Det er heller ikke de konservatives skyld, ej heller de radikales o. s. v., og så kan man

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

jo selv finde ud af, hvem der har skylden. Men når venstre lader sådanne toner høre, kan jeg ikke lade være med at sende en tanke til den venstremand, som formentlig har haft den største indflydelse på, at venstre har taget den stilling, det har, og har været bestemmende for gennemførelsen af denne tidssvarende arbejderbeskyttelseslovgivning; det er den tidligere folketingsmand direktør Axel Kristensen, som fortjener tak for sit arbejde med at fremme denne sag.

Formålet med dette lovkompleks er at værne arbejderne tilbørligt mod ulykkestilfælde og helbredsskader i forbindelse med arbejdet, og dette formål finder sit udtryk i alle de tre lovforslag, som der nu foreligger indstilling om at vedtage. Indenfor de områder, der er omfattet af denne lovgivning, har arbejds giveren pligt til at værne arbejderne tilbørligt mod ulykkestilfælde og helbredsskader i forbindelse med arbejdet. Dette er en betydelig udvidelse i forhold til det, vi havde tidligere; da var det kun indenfor håndværk og industri over en vis størrelse, man kunne sige at denne regel gjaldt, medens der ellers kun var sikring mod farer i forbindelse med mekanisk maskineri og farlige apparater.

Udvidelsen, som er tiltrængt på mange områder, omfatter f. eks. områder med ganske særlig stor ulykkesfare og sundhedsfare såsom bygge- og anlægsarbejde samt laboratoriearbejde, og den omfatter også arbejde, ved hvilket der ikke er så stor fare af denne art, handels- og kontorvirksomhed, men hvor den hovedregel, jeg lige har nævnt, alligevel skal være gældende. Indenfor landbrug, skovbrug og gartneri gælder det samme, at der tidligere kun var beskyttelse i forbindelse med mekanisk maskineri og farlige apparater, medens den nu udvides til også at omfatte sundhedsfare, og når vi er gået dertil, er det, fordi spørgsmålet om fare ikke er teoretisk, men praktisk. Fare kan opstå ved sprøjtning i landbrug, gartneri og mange andre steder, ved arbejde med ensilagebeholdere og meget andet. Foruden påpegelse af denne almindelige pligt til at værne mod bedriftsfarer er der navnlig i lovforslaget om den almindelige arbejderbeskyttelse en nærmere og mere detaljeret udformning af disse regler.

Herudover indeholder det nævnte lovforslag og lovforslaget om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed regler for sundheds- og velfærdsforanstaltninger på faste arbejdspladser, og her er der sket en meget stor principiel nydannelse, idet alle nyindrettede handels- og kontorvirksomheder vil komme ind under disse lokalebestemmelser.

Nogle af de tidligere talere har været inde på spørgsmålet om de mindre virksomheder. Vi har i udvalget været enige om, at der ikke der er det samme behov for velfærdsforanstaltninger som i store virksomheder, og at det derfor er rimeligt, også under hensyn til virksomhedernes økonomi, at kræve en mere lempelig gennemførelse af de forskellige lovbestemmelser. Endvidere er der i selve formuleringen af lovbestemmelserne på mange områder taget hensyn hertil. Formuleringen er gjort smidig; og der er udtrykkeligt fra udvalgets side udtalt, at man regner med, at administrationen vil tage hensyn til ønsket om smidighed på disse områder.

Med hensyn til de helt små virksomheder, som venstres ærede ordfører (Kr. Juul) var inde på, de helt små håndværks- og industri-virksomheder med højst 3 arbejdere, der hidtil kun har været undergivet reglerne om maskineri og farlige apparater; har vi fra det radikale venstres side lagt vægt på, at der ikke for disse i loven blev opstillet regler om velfærdsforanstaltninger, som f. eks. hvilke garderobeforhold og hvilke andre af den slags foranstaltninger der skulle være, idet det i disse virksomheder er det normale, at arbejds giveren arbejder under de samme forhold som arbejderne, hvorfor man i reglen vil finde forsvarlige forhold. Vi har derfor ikke fundet det tilstrækkelig begrundet at opstille regler om opvarmning, rengøring, garderober og lignende for disse små virksomheder, og vi er meget glade for, at vi har mødt forståelse fra de andre partiers side for dette synspunkt.

Jeg vil gerne fremhæve et par punkter i ordningen, som jeg lægger megen vægt på. Som det ærede medlem hr. Lindberg fremhævede, bliver hele den lægeordning, som man har opbygget indenfor fabriktilsynet, legaliseret. Det er med hensyn til udviklingen af arbejderbeskyttelseslovgivningen således, at udgangspunktet dels har været

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

børns arbejde, dels forebyggelse af ulykkestilfælde; forbindelsen mellem arbejdet og ulykkestilfælde er iøjnefaldende; men med hensyn til sundhedsfare og erhvervssygdomme er det ikke nær så let at se sammenhængen mellem arbejde og sygdom. Da det nu er sådan, at farerne er blevet større ved arbejdet, og den viden, lægevidenskaben har om farerne under arbejdet, er blevet meget større, er det klart, at man er nødt til i et effektivt arbejderbeskyttelsesarbejde at have lægerne med. Det har vi haft i fabriktilsynet uden egentlig lovhjemmel i over tyve år, men først nu kommer reglerne ind i loven, og først nu bliver der sikret læger adgang til at foretage forskellige undersøgelser. Det mener jeg er et meget væsentligt punkt og et stort fremskridt. Det er ligeledes et fremskridt, at det laboratorium, som fabriktilsynet har, nu bliver anerkendt. Laboratoriet supplerer lægernes og tilsynets arbejde med at efterspore sygdomsfarer og er et nødvendigt og tidssvarende led i arbejdet.

Jeg vil gerne sige et par ord om ansvaret for overholdelsen af lovgivningens bestemmelser. Det principielle ansvar bliver naturligvis ligesom nu arbejdsgiverens, men arbejdsgiveren kan overføre ansvaret til en driftsleder, en arbejdsleder, en værkfører, eller hvem det nu måtte være. Det er klart, at i meget store virksomheder kan hovedarbejdsgiveren ikke være tilstrækkelig kendt med alt det, der er nødvendigt for at have ansvaret, og kan heller ikke have den tilstrækkelige tid. Det betydningsfulde i denne forbindelse er imidlertid, at der i loven sættes ganske bestemte betingelser for, at man kan overføre ansvaret. Arbejdslederne har været meget bekymrede for denne adgang til at overføre ansvaret på dem, og det forstår jeg meget vel. Arbejdslederne har det sommetider som et vist dyr mellem to negle, de har undertiden ansvaret uden at have den tilstrækkelige myndighed, og de har ment, at hvis der ikke i loven kom til at stå, at det var en forudsætning, at de havde den tilstrækkelige dispositionsfrihed, var de ikke garderet nok. Jeg mener, at det er en unødigt, en ubegrundet bekymring fra arbejdsledernes side. Bestemmelsen i loven er formuleret sådan, at der er sat bestemte betingelser

op om, at det på tydelig måde skal tilkendes den pågældende af arbejdsgiveren, hvori hans pligter består, og at ansvaret er overført til ham o. s. v. o. s. v. Jeg tvivler om, at nogen dommer vil dømme en arbejdsleder som ansvarlig, for såvidt det er oplyst overfor dommeren, at arbejdslederen ikke har haft den tilstrækkelige dispositionsfrihed.

Det er imidlertid ikke blot arbejdsgiveren og arbejdslederen, der har et ansvar efter denne lov, det er også arbejderne, og her sker en stor forandring i forhold til den nugældende fabrikllov. Arbejderen har nu kun en pligt til ikke at modvirke, at sikkerhedsforanstaltninger virker efter deres hensigt, han må f. eks. ikke fjerne en skærm, men efter de nye lovregler får arbejderne en pligt til at medvirke til, at arbejdsbeskyttelsen fremmes. Finder f. eks. en arbejder, at hans værktøj ikke er i orden og han ikke selv kan lave det i stand, skal han meddele det til sin overordnede. I denne forbindelse skal også nævnes hele systemet med, at arbejderne i lidt større virksomheder skal vælge sikkerhedsrepræsentanter, og at der i de allerstørste virksomheder kan forlanges etableret sikkerhedstjeneste, hvor såvel driftsledelse som arbejdere er repræsenteret.

Jeg vil gerne fremhæve, at om ikke for andet, så var det af hensyn til sikkerhedstjenesten meget vigtigt at få gennemført denne lovgivning. Vi er meget langt tilbage på dette område i sammenligning med andre lande, f. eks. Sverige. Der er sket fremskridt i de senere år, også i forbindelse med samarbejdsudvalgene, men der er meget tilbage endnu. Det gode ved disse bestemmelser er, at man i højere grad end hidtil får et samarbejde mellem driftsledelse og arbejdere med det formål at effektivisere arbejderbeskyttelsen, og jeg tror, at det også vil være med til at give en større arbejdstilfredshed. Det er selvfølgelig en hjælp for fabriktilsynet, at der bliver anledning til et samarbejde mellem tilsynet og disse organer.

Endelig vil jeg sige et par ord om arbejdsrådets sammensætning. Det er klart, at en fabrikllov, en arbejderbeskyttelseslov, kun kan være en rammelov. Erhvervslivet er jo så varierende, at man ikke kan sætte alle detaillerede regler ind i en lov. Der er tale om en levende mekanisme; der kommer sta-

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

dig nye faremomenter, og der vil derfor være regulativer o. lign., som skal udarbejdes, og der vil være dispensationer at tage stilling til, og her er det godt, at man foruden et yderst fornuftigt direktorat for arbejds- og fabriktilsynet har et organ, der repræsenterer netop de interesser, som berøres af de regler, man her indfører. Jeg lægger megen vægt på, at det er lykkedes at få 2 funktionærer ind i udvalget, dels fordi de som arbejdsledere meget ofte har en betydelig indflydelse på arbejderbeskyttelsen, dels fordi de kommer ind under denne lov på samme måde som arbejderne; det er jo ikke kun arbejderne, der bliver beskyttet ifølge disse regler, det er også funktionærerne. I udvalgsbetænkningen har vi udtalt, at vi har tænkt os, at der burde være en teknisk repræsentant for funktionærerne, udpeget af Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger, og en merkantil repræsentant, udpeget af Centralforeningen for danske Funktionærorganisationer. Det er klart, at Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund også udpeger repræsentanter. Endvidere er der sikret, at der skal være 2 fra håndværket, 1 fra handelen, 2 fra landbruget, hvor man har tænkt sig, at Landbruksrådet udpegede den ene og husmandsforeningerne den anden.

Til slut vil jeg gerne pege på betydningen af, at man får oprettet en arbejderbeskyttelsesfond, som giver midler i hænde til et oplysningsarbejde. Fabriktilsynet har gennem årene haft stor interesse for oplysningsarbejde, men har manglet penge til fornøden udførelse deraf. Der er udsendt pjecer; der er givet undervisning på kursus o. s. v., men det er et arbejde, som tiltrænges i langt større udstrækning, for skal man nå igennem på disse områder, er det klart, at der ikke blot må kontrol til, men også vejledning og oplysning. Det, som jeg synes er det store i denne lovgivning, er, at den ikke blot indeholder lovregler, som overfor erhvervslivet opstiller de krav, man mener der bør stilles, og ikke blot sikrer ved tilsyn og kontrol, at disse bestemmelser bliver ført ud i livet. Tilsyn og kontrol vil, hvor godt dette end er, altid være utilstrækkeligt; man må søge ved oplysning og på anden måde at inddrage arbejdsgivere

og arbejdere i et positivt arbejde for at fremme arbejderbeskyttelsen. Derfor vil jeg med stor glæde på mit partis vegne anbefale at stemme for ændringsforslaget.

Ragnhild Andersen: Det er mig ikke muligt at svinge mig op til den store begejstring, som det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp for et øjeblik siden gav udtryk for, over, at det ændringsforslag, der foreligger her, endelig er kommet, og over de ændrede lovforslags indhold. Når jeg ikke kan gøre det, er det, fordi jeg har i erindringen det lovforslag, socialminister Strøm i 1949 fremsatte her i folketinget, og som byggede på store betænkninger, der var afgivet allerede i 1938, om, hvilke foranstaltninger der ville være nødvendige og påkrævede ved gennemførelse af en virkelig arbejderbeskyttelseslov i vort land. Jeg har i erindringen, at socialministeren dengang erklærede, at han måtte udsætte fremsættelsen af sit lovforslag lidt, fordi han gerne ville have bestemmelserne fra de sidste internationale konventioner ind i lovforslaget, f. eks. om anvendelse af børn og unge menneskers arbejdskraft; det lovforslag, vi således fik fremsat dengang, skulle så efter alle autoriteters, sundhedsautoriteters, arbejdstilsyns og arbejdsråds, opfattelse være et virkelig godt og fremskridtsvenligt forslag til beskyttelse af arbejdernes sundhed og velfærd på arbejdspladserne. Man må sige, at det er godt, at der omsider kommer en indstilling med et ændringsforslag fra udvalget, men det havde været meget bedre, om ændringsforslaget ikke havde beklippet og beskåret lovforslaget så stærkt, som det er sket. Jeg synes, det er en stor portion malurt, der er kommet i bægeret ved, at ændringsforslaget på så mange områder adskiller sig fra det oprindelige lovforslag. I forhold til lovforslaget af 1949 er disse regler meget ringere og meget dårligere. Det er rigtigt, at når man ser dem i sammenligning med gældende lov, så betyder de fremskridt, som vi naturligvis må gennemføre. Vi må imidlertid også vurdere det resultat, der nu er kommet ud af 6 års arbejde, og sammenligne det med det grundlag, vi har haft at arbejde på, og vi må vel også vurdere det udfra de forventninger, der gennem de 6 år er skabt i den store del af befolkningen, som befinder sig

[Ragnhild Andersen.]

i erhvervslivet, og som har sat sig ind i det fremsatte lovforslag og nu om et par dage skal opdage, at det slet ikke er det oprindelige, men et helt andet forslag, der gennemføres.

Jeg vil også gerne have lov at sige, at efter disse 6 års forløb burde dette store ændringsforslag være kommet på folketingets bord noget før. Jeg tænker ikke blot på årene, der er gået, men også på den kendsgerning, at betænkningen omdøles her i salen om onsdagen, og så sættes sagen til behandling om fredagen med afstemning over alle disse paragraffer, og der er jo i det ene af de nye lovforslag 78 paragraffer, i det andet 26 og i det tredje 25. Jeg tænker ikke blot på, hvordan retsforbundets repræsentanter og mit eget partis talsmænd har det, for det er jo ikke muligt for nogen i folketinget på to dage at sætte sig forsvarligt ind i alle de ændringer, der er tale om her, eftersom næsten hver eneste paragraf i arbejderbeskyttelsesloven er ændret ved det foreliggende ændringsforslag. Nej, jeg tænker også på den befolkning, som har ventet i de mange år på gennemførelsen af det lovforslag, som de fik præsenteret i begyndelsen af 1949, og som de har studeret udfra den antagelse, at de skulle have en for alle arbejdere i store og små bedrifter virkelig arbejderbeskyttelseslov, men som nu ser, at der vel kommer fremskridt på visse områder — det er klart, det gør der — men at lovgivningen ikke opfylder de forhåbninger, som mange, mange arbejdere har nærret til den.

En anden ting er, at forslagsstillerne er gået med til forringelserne. Jeg vil ikke med disse ord antyde, at regeringspartiet eller socialministeren ikke skulle have ønske om at få gennemført deres eget lovforslag, eller at socialministeren eller regeringens udvalgsrepræsentanter uden tøven er gået med til ikke at få det gennemført.

Man vil måske sige til mig, at politik er det muliges kunst. Men jeg vil gerne dertil sige, at regeringspartiet ved så mange lejligheder, hvor det har været i forhandlinger med de borgerlige partier, er gået på forlig af forskellig art med disse partier og har givet indrømmelser, og det ville have været rigtigt, om man ved sådanne lejligheder havde sikret sig, at arbejderbeskyt-

telsesloven ikke blev barberet på væsentlige områder, som tilfældet er i det ændringsforslag, der her foreligger. Det er ikke sket — jeg mener, at det burde være sket fra regeringspartiets side, så at man havde haft garanti for, at der ikke var blevet gennemført væsentlige forringelser. Her tænker jeg først og fremmest på, at lovgivningen ikke kommer til at omfatte de små virksomheder, idet de små virksomheder med 3 arbejdere og derunder fremtidig ikke får den beskyttelse, som andre, større virksomheder får. Jeg tænker også på den beskyttelse af børn og unge mennesker ved arbejde i landbruget, som var foreslået i det oprindelige lovforslag, men som nu helt er bortfaldet i det forslag om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, skovbrug og gartneri, som foreligger her i dag. Jeg finder, at det er to store og væsentlige anker imod de foreslåede ændringer foruden alle de andre mindre anker, der kan rettes imod dem.

Det bør naturligvis også siges, at det er godt, at udvidelsen går igennem, så at reglerne dog i hvert tilfælde på nogle områder kommer til at omfatte arbejde indenfor landbrug, skovbrug og gartneri; og det er naturligvis godt, at man får hele beskyttelseslovgivningen til at omfatte arbejde ved lastning og losning, byggeri- og anlægs- virksomhed, laboratorier samt lager- og pakhusarbejde. Det er de gode ting i forslagene. Men det er jo enkelthederne, vi skal tage stilling til nu ved anden behandling, og det forekommer mig, at mange af de ændringer, vi stilles overfor, bærer præg af, at arbejdsgiverens pen har været den formulerende.

Det fremgår af udvalgsbetænkningen, at udvalget har holdt en række møder og har haft et samråd med socialministeren. Udvalget har modtaget mange deputationer og henvendelser fra erhvervsorganisationer, og der er jo ikke noget at sige til, at erhvervsorganisationerne kommer til udvalget, ikke mindst når det sidder i så mange år; det har man i hvert tilfælde ikke nogen ret til at bebrejde dem. Men det kunne være fristende i den anledning at sige til arbejderne ude omkring på virksomhederne, som følger slagets gang — for det skal man ikke tro at de ikke gør, man skal ikke tro, at de ikke lægger mærke til, hvad der sker på arbejderbeskyttelsens område — at de er ikke altid

[Ragnhild Andersen.]

opmærksom på, at man ikke bør overlade slagpladsen alene til erhvervsorganisationerne, men at arbejdernes talsmænd, fagforeningerne og arbejdspladserne i fremtiden i langt, langt højere grad må melde sig og gøre det klart, at de også vil have et ord at sige angående love, der er så vigtige for arbejderklassen som denne. Jeg vil gerne have det sagt sådan, at pressen, hvis det er muligt, refererer det, at dette er en opfordring til arbejderne, til deres faglige organisationer, til deres fabriks sammenslutninger om at henvende sig i tide til udvalgene her i folketinget og ikke overlade sådanne henvendelser alene til erhvervsorganisationerne.

Når jeg siger, at ændringerne bærer præg af, at arbejdsgiverens hånd i mange tilfælde har ført pennen, er det, fordi man kan se det af de formuleringer, ændringerne har fået. Adskillige gange støder man på udtryk i de indføjede ændringer som f. eks.: „hvor hensynet til produktionen muliggør det“, eller hvor der før stod „særlige faremomenter“, er dette nu blevet til: „ganske særlige faremomenter“. Når der f. eks. om stolene til arbejderne stod, at man skulle anskaffe stole, der var hensigtsmæssige, står der nu yderligere: „når det kan ske uden fordyrelse af eller ulempe for produktionen“. Det er klart, at jo flere forbehold det er lykkedes arbejdsgiverne at få indført i en sådan lovgivning, jo vanskeligere bliver det for arbejderne og for tilsynet at få gennemført disse foranstaltninger til gavn for sundheden, velfærden og sikkerheden på arbejdspladserne. Man skulle dog mene, at i love, der har navn af arbejderbeskyttelse, skulle hensynet til produktionen stå i anden række, hvis der overhovedet skulle stå noget om det i en sådan lovgivning, som først og fremmest tager sigte på at beskytte arbejderne sundhed, arbejderne liv.

Man taler så ofte om, at vi her i landet ikke har klasser og klasseinteresser; jeg hører ikke til dem, der taler derom, men der er mange andre, der har den opfattelse.

Men de, der ikke kan se, at der i de nu foreliggende ændringer er tale om klasseinteresser, ikke kan se, at arbejdsgiverens interesser er trådt betydeligt frem i billedet, og at det er lykkedes at få dem gjort gældende, må være blinde på begge øjne. Jo, det er lykkedes — og det beklager jeg — på mange områder at få indskrænket de forslag som oprindeligt kom fra arbejdsrådet, fra arbejdstilsynet, fra alle de repræsentanter for tilsynet og lovgivningsmagten, der har lang erfaring i tilsyn med virksomheder og erhvervsområder.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp var så begejstret for, at man endelig er nået til vejs ende med arbejdet, og jeg skal ikke tage den begejstring fra det ærede medlem. Jeg ville have været mere begejstret, om det ærede medlem ville have medvirket til, at flere af de bestemmelser, som stod i det oprindelige lovforslag, var blevet bevaret og var kommet til at gælde. Jeg har en mistanke om, at det radikale parti, som ellers holder af at tale om sin store sociale forståelse, har ladet sig for meget dære af de frierier, der er sket i de 6 års forløb fra arbejdsgivernes side, ellers skulle det vel ikke være nødvendigt for forslagsstillerne at gå ind for alle disse forringelser af deres oprindelige lovforslag.

Jeg har allerede nævnt de to svære forringelser: at de små virksomheder med 3 arbejdere og derunder er holdt udenfor en række af beskyttelsesparagrafferne, og at beskyttelsen af børn og unge mennesker ved arbejde i land- og skovbrug samt på gartnerier overhovedet udelades. Dette er nogle af de værste svækkelser af det oprindelige forslag.

Arbejderne i de små virksomheder, som ofte arbejder under meget uhumske og dårlige forhold, må nu affinde sig med, at disse forhold fortsætter. Det fremgår jo tydeligt af undtagelsesbestemmelserne, at industrivirksomheder, der beskæftiger 3 arbejdere eller derunder, ikke er omfattet af bestemmelserne i § 13, stk. 1, numrene 4, 5, 6, 7, 9, 1. punktum, 10 og 13. Og hvad

[Ragnhild Andersen.]

er det for bestemmelser? Det er bestemmelserne om tag, vægge og lofter, som skal være tætte og varmeisolerende — det gælder ikke små virksomheder. Det er bestemmelserne om belysningen, der skal være ordnet således, at arbejdet kan udføres, uden at arbejderne syn påvirkes uheldigt deraf — det gælder ikke små virksomheder med færre end 3 arbejdere. Det er bestemmelserne om rengøring, temperatur, vaskeindretninger og bade, garderober og aftrædelsesrum. Det er altsammen bestemmelser, som ikke kommer til at gælde for arbejdere i de små virksomheder, og det er som sagt en meget betydelig svækkelse af lovforslaget.

Derudover er der foreslået forringelser i en lang række paragraffer, og for visse bestemmelsers vedkommende må man spørge: Når man sammenligner med lovgivningen, som den er i dag, hvor mange forbedringer bliver der så tilbage?

Jeg skal ikke påstå, at jeg i alle detaljer kan overse, hvad der ligger heri, det kan man ikke, når man har måttet nøjes med to dage og to nætter til at gennemgå alle disse paragraffer i. Men på visse områder kan jeg dog sige, at forringelserne er betydelige. Jeg vil forsøge, da vi jo skal stemme om ændringerne her i dag, uanset hvor meget eller hvor lidt vi er inde i dem, at komme ind på nogle af dem.

I forslag til lov om almindelig arbejderbeskyttelse § 1 fastslås de områder, der kommer ind under lovgivningen, og her er altså tale om en udvidelse, idet ikke alene arbejdere indenfor industri og håndværk, men også indenfor byggevirksomhed, anlægsvirksomhed, laboratorier, transportvirksomhed, herunder lastning og losning, samt lager og pakhusarbejde kommer ind under denne lov. Det er klart, at dette er et betydeligt fremskridt i forhold til den gældende lov, et fremskridt, som mit parti vil medvirke til at gennemføre.

Der findes også i denne paragraf enkelte nye formuleringer, som kan være bedre end formuleringen i det oprindelige lovforslag, men jeg skal lade disse små ting ligge og prøve at sige noget om de ting, som jeg mener har betydning.

Først et spørgsmål til den højtærede socialminister angående § 1, stk. 4, nr. 3,

som siger, at arbejde, der udføres af søfolk, og som må henføres til skibstjeneste, hvad enten det udføres ombord eller ikke, samt alt arbejde ombord på skibe er undtaget fra lovens bestemmelser. Såvidt jeg kan se af udvalgsbetænkningen, ser det ud, som om intet arbejde ombord på skibe, hvad enten skibet ligger ved kaj og bliver repareret, eller det ligger på værft og bliver repareret, skal være underkastet den almindelige arbejderbeskyttelse. Jeg ved ikke, om jeg har ret, men det ser sådan ud ifølge forslaget. Jeg håber ikke, det er rigtigt, for jeg kan ikke tro, det kan være meningen, at f. eks. alt transportarbejde ombord i skibe ikke skulle være omfattet af den almindelige arbejderbeskyttelseslov, men kun af skibstilsynet.

Derefter er der i afsnit II, om bedriftsfarer, i § 5 en svækkelse af det oprindelige forslag, idet der står i paragraffens stk. 2, at „arbejdsgiveren skal i videst muligt omfang sørge for, at arbejdere er gjort bekendt med de sygdoms- og ulykkesfarer, der eventuelt er forbundet med deres arbejde“.

I den første formulering hed det, at arbejdsgiveren skal sørge for o. s. v., og mig forekommer det at være en svækkelse af dette stykke, at man nu har indføjet ordene „i videst muligt omfang“.

Efter § 8 får socialministeren bemyndigelse til vedrørende arbejde, hvormed der er forbundet ganske særligt faremoment, at bestemme, at arbejdet ikke må udføres af arbejdere under 18 år eller af arbejdere, hvis konstitution gør dem uegnede til det pågældende arbejde, samt at de derved beskæftigede arbejdere skal underkastes et lægetilsyn, og at der skal gælde særlige arbejdstidsregler for dem.

I den tilsvarende paragraf i det oprindelige lovforslag stod der, at socialministeren efter forhandling med direktøren for arbejdstilsynet og arbejdsrådet med hensyn til arbejde, der er forbundet med særlig fare for liv og lemmer, herunder arbejde, der er særlig anstrengende, kan bestemme, at arbejdet ikke må udføres af unge under 18 år, eller at de skal underkastes særligt lægetilsyn o. s. v. Det har man altså ændret, således at man tager ordene om „særlig fare for liv og lemmer“ ud samt ordene „arbejde,

[Ragnhild Andersen.]

der er særlig anstrengende“ og i stedet ind-sætter: „arbejde, hvormed der er forbundet ganske særligt faremoment“. Jeg kan ikke se rettere, end at det er en afsvækkelse af denne paragraf, idet man udtrykkeligt i ministerens oprindelige forslag præciserede, at hvor der var fare for liv og lemmer, og hvor der var tale om særlig anstrengende arbejde, skulle socialministeren kunne bestemme, at det ikke måtte udføres af unge under 18 år. Den nye formulering er en forringelse, som betyder, at arbejdsgiveren i mange tilfælde vil kunne beholde den unge arbejdskraft, medens socialministeren, hvis lovforslaget blev gennemført, i sin oprindelige skikkelse, ville have haft adgang til at bestemme, at unge arbejdere ikke kan beskæftiges ved sådant arbejde.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger om kapitel 3 A, sundheds- og velfærdsforanstaltninger på arbejdsstedet. Der er i næsten alle disse bestemmelser sket forringelser i forhold til det oprindelige lovforslag. Nu minder jeg om, at det oprindelige lovforslag jo ikke var udarbejdet af ministeren eller et politisk parti, men af autoriteterne, der har lang erfaring i disse sager.

Først skal jeg nævne bestemmelsen om luftrum. Arbejdsrum, foreslog ministeren, skulle indeholde et luftrum af 15 m³ for hver i rummet beskæftiget arbejder. Det sætter udvalget ned til 12 m³. Nu tænker vel ikke ethvert medlem af folketinget på, hvor meget 12 m³ luft er; vi har mere end 12 m³ herinde, men jeg ved i virkeligheden ikke, hvor meget vi har. På systuerne, hvor de arbejdende sidder med 2 m på den ene side, 2 m på den anden, og hvor der er 3 m i højden, altså ialt 12 m³, er der ikke meget luftrum; det er på systuer og i andre lignende virksomheder, disse bestemmelser spiller en rolle, hvor man klumper mennesker sammen, og hvor de skal sidde 8 timer i træk, måske 8½ eller 8¾, hvis de har overarbejde. Jeg finder, det er en meget stor forringelse, at man er gået ned til 12 m³ luftrum for hver i rummet beskæftiget arbejder, og at det yderligere bestemmes:

„Hvor der er truffet effektive foranstaltninger med hensyn til luftfornyelse, kan det krævede luftrum nedsættes, dog ikke til under 8 m³.“

8 m³ er det minimum, vi har i dag, så hvis man bliver ved de 8 m³, er man ikke kommet længere, end man var før.

Der er også nogle ændringer, jeg kunne ønske indført med hensyn til gulvene, men jeg skal gå over til at omtale nogle af de regler, som jeg mener er mere væsentlige — jeg kan ikke få tid til at gå ind på dem alle sammen.

Der er spørgsmålet om belysningen på arbejdspladsen. I § 13, stk. 1, nr. 5, står der, at belysningsforholdene skal være således ordnet, at arbejdet kan udføres, uden at arbejderne syn påvirkes uheldigt deraf. Så er der af udvalget indføjet: „Hvor det ikke vil betyde en afgørende ulempe for virksomhedens drift. . .“. Hvad er nu det for noget? Tidligere stod der: „Hvor det ikke udelukkes ved arbejdets natur. . .“. Nu kommer altså drift og produktion og hensynet til arbejdsgiveren gang på gang ind i billedet, og det er klart, at det vil gøre det vanskeligere at få indført dagbelysning i så vid udstrækning som overhovedet muligt, hvad jo ikke alene ifølge vore, men også ifølge sundhedsautoriteternes opfattelse er det bedste for mennesker at arbejde i. Jeg var fornylig ude på en ny virksomhed, hvor de havde spiserum og pæne lokaler til arbejderne, men her sagde kvinderne til mig: vi har fået denne nye fabrik, men vi har kunstig belysning, og vi vil have dagslys, men de vil ikke give os det, for vi må ikke rette blikket udefter og derved få interessen bortledt fra arbejdsprocessen. Det er dog klart, at det er ikke nogen god foranstaltning. Virksomheden siger, at hvis den skal have den rigtige udnyttelse af arbejdskraften, må der være kunstig belysning, så der ingen forstyrrelser bliver. Men arbejderne kan ikke se problemet ud fra den samme synsvinkel, fordi deres sundhed står på spil, når dagslyset lukkes ude i så mange timer. Denne væsentlige forringelse af bestemmelserne i § 13, stk. 1, nr. 5, mener jeg ikke bør gennemføres.

Der er også forringelser med hensyn til rengøring og vaskeindretninger. Og så er der spørgsmålet om håndklæderne. Man skulle virkelig ikke tro, at det var rigtigt, at arbejdsgivernes repræsentanter og folketingsudvalget — for udvalget kan jo ikke fralægge sig sin del af ansvaret for de bestemmelser, der her er kommet ind — ikke

[Ragnhild Andersen.]

vil gå med til, at arbejdsgiverne skal betale renholdelsen af et håndklæde en gang om ugen til arbejderen. Det vil altså sige, at arbejderen skal fortsætte med at komme med sin mappe eller pakke en gang om ugen med et rent håndklæde i hjemmefra, medmindre man da vil have en ganske bestemt administrativ ordning, hvorefter der kommer en mand fra en håndklædecentral med håndklæder og regning — og så er det ikke engang sikkert, at arbejdsgiveren vil have en sådan mand med regning ind i fabrikken. Arbejdsgiverne har altså formodentlig ikke under nogen omstændigheder villet betale for håndklæderne, siden udvalget har forringet det oprindelige forslag, som dog skulle synes så naturligt. Det koster dog højst 35—40 øre om ugen at få vasket et håndklæde, men ikke engang det har man fastholdt. Man snakker om, at der skal rationaliseres og mekaniseres og regeres på arbejdspladserne for at få produktionen i vejret, men skulle man dog så ikke rationalisere så meget, at det ikke blev nødvendigt for arbejderne selv at medbringe håndklæder og slige ting hjemmefra en gang om ugen? Hvis det ikke var så alvorligt, ville det jo ligefrem være til at le af; men det er det altså ikke, for det er en forringelse for arbejderne.

Når vi kommer til bestemmelsen om arbejdsklæder, ser vi igen, at arbejdsgivernes politik er gået igennem. Der er nu kommet til at stå: „Hvor væsentlige sundhedsmæssige hensyn gør særligt arbejdstøj påkrævet...“. Det er ikke nok, at sundhedsmæssige hensyn gør det påkrævet; man har indføjet ordet „væsentlige“. Og udgiften kan dog ikke pålægges arbejdsgiverne ifølge det nye forslag, hvis arbejderne ved aftale forpligter sig til selv at sørge for det særlige arbejdstøj. Det er en forringelse.

Det samme er tilfældet, når vi kommer til opholds- og spiserum. Efter at man har sagt, at der skal anvises arbejderne passende plads til at indtage deres måltider og gives dem mulighed for at opvarme medbragt mad og drikke, kommer der 2—3 forbehold: „Hvor arbejdets art gør det påkrævet eller naturligt, at arbejderne ikke spiser i arbejdslokalet, skal der indrettes passende spiserum for vedkommende

arbejdere...“. Altså først hvis arbejdets art gør det påkrævet og naturligt, og så kommer tilføjelsen: „hvis dette iøvrigt er rimeligt“. Er det ikke for mange forbehold at tage i en bestemmelse om opholds- og spiserum på arbejdspladserne? Er det ikke naturligt at kræve, at der på enhver arbejdsplads skal være en spisestue, dog ikke hvor der er beskæftiget et så ringe antal arbejdere, som vi opererer med i dag, 3 arbejdere eller derunder — det kan være vanskeligt at forlange spisestue til 3 arbejdere.

Så er der spørgsmålet om stolene. Jeg har allerede nævnt, hvorledes man har forringet bestemmelsen om stolene og indføjet den passus, at sådanne stole kun skal anskaffes, hvis det kan ske uden fordyrelse af eller ulempe for produktionen.

I stk. 2 i § 13 findes den bestemmelse, jeg allerede har nævnt, om, at håndværks- og industrivirksomheder, der beskæftiger 3 arbejdere eller derunder, ikke skal være omfattet af bestemmelserne i stk. 1, nr. 4, 5, 6, 7, 9, 1. punktum, 10 og 13. Det er en meget dårlig bestemmelse. Det er klart, at mit parti ikke kan medvirke til en sådan forringelse på dette område så lidt som på de andre nævnte områder, og at vi ved afstemningen naturligvis må stemme imod ændringsforslag, der betyder en forringelse af det oprindelige lovforslag.

§ 14 betyder også en forringelse i forhold til ministerens lovforslag. I det oprindelige lovforslag var der en bestemmelse om, at arbejde, som sædvanligvis foregår indendørs, ikke må flyttes udendørs, men det har man strøget og erstattet det med bestemmelser, der betyder en forringelse for dem, hvis arbejde foregår under åben himmel eller i åbne skure, og muligheden for at få læskure eller passende opholdsrum er blevet gjort ringere.

§ 16 omhandler forebyggelse af ulykkestilfælde, og i stk. 6 hedder det:

„Forsåvidt det må skønnes at rumme en særlig fare for en arbejder, at han går alene ved en arbejdsproces, er arbejds-tilsynet berettiget til at kræve, at virksomheden tilrettelægger sit arbejde på en sådan måde, at denne fare imødegås.“

I det oprindelige forslag stod der: „forsåvidt det må skønnes at rumme en fare...“. Det er nu blevet til, at det skal være en særlig fare. Jeg tror, det er en farlig for-

[Ragnhild Andersen.]

ringelse. Det er jo en meget stor mangel ved den nuværende ordning, at en arbejder kan gå alene med farligt arbejde. Denne mangel kunne have været afhjulpet ved ministerens forslag, men det bliver den ikke på denne måde.

Også andre bestemmelser er svagere. Således er der med hensyn til arbejdstidens beliggenhed tale om betydelige forringelser i forhold til det oprindelige forslag. Oprindeligt var der foreslået forbud mod natarbejde, således at tiden fra kl. 22 til kl. 6 skulle være indbefattet i hviletiden. Dette almindelige forbud mod natarbejde i tiden fra kl. 22 til kl. 6 er ikke opretholdt. Der er også andre forringelser på dette område, som jeg dog ikke skal komme ind på nu.

Der er også forringelser angående forbudet mod søn- og helligdagsfriheden for arbejdere i almindelighed. Også her undtages forskellige grupper. Man har i undtagelserne medtaget budtjeneste, og jeg vil gerne spørge ministeren eller udvalgets ordfører, da det jo kræver en vis forklaring, hvorfor man har gjort det.

I afsnit IV, barselhvile, hedder det:

„Ingen kvindelig arbejder må i de første 4 uger efter sin nedkomst indtræde i det af loven omfattede arbejde, medmindre det ved lægeattest godtgøres, at dette kan ske uden skade for hendes egen eller barnets sundhed.“

Denne bestemmelse kommer også til at omfatte kvinder, der er beskæftiget ved lager- og pakhusarbejde, men desværre ikke kvinder indenfor handels- og kontorvirksomhed og heller ikke kvinder, der er beskæftiget ved skovbrug, landbrug og gartneri.

Også med hensyn til bestemmelserne om børns og unge menneskers arbejde er der betydelige forringelser. § 38, stk. 2, går ind for, at børn skal kunne udføre erhvervs-mæssigt arbejde i indtil 2 timer dagligt efter skoletiden. Efter det oprindelige forslag måtte børn under 14 år ikke have erhvervs-mæssigt arbejde. Det ser man altså bort fra og holder sig til loven af 1925 om forbud mod børns arbejde.

§ 41, stk. 2 og 3, angår lægeundersøgelse. Det var oprindeligt foreslået, at en sådan undersøgelse skulle finde sted een gang om året. Såvidt jeg ved, var det ungdomskommissionen, der foreslog lægeundersøgelse af

unge arbejdere mellem 14 og 18 år een gang årligt. Også denne bestemmelse har man indskrænket. Man siger i udvalgsbetænkningen, at sædvanligvis skal der kun foregå lægeundersøgelse ved antagelsen af unge arbejdere; man mener ikke, det bør udvides. Jeg mener, det er en fejl, al den stund man taler om at ville værne om de unges sundhed, at man ikke engang vil gennemføre en årlig lægeundersøgelse. Hvad ville det betyde for en virksomhed at træffe aftale med en læge om en eller to dage årligt at komme og undersøge virksomhedens arbejdere? Intet som helst. Men udvalget vil ikke anbefale det. Man går bort fra det, ligesom man går bort fra, at virksomheden skal betale for sådanne lægeundersøgelser. Det siges i § 41, stk. 5:

„Betalingen for lægeundersøgelsen og for udstedelsen af den fornødne attest herom afholdes af arbejdsgiveren. Forsåvidt det ikke er muligt at foretage lægeundersøgelsen udenfor arbejdstiden, er arbejdsgiveren forpligtet til at give arbejderen den hertil fornødne frihed“, men der er ingen hjemmel til, at tabet af arbejdsfortjeneste skal afholdes af arbejdsgiveren, således som der var det i det oprindelige forslag.

§ 43 omfatter unge menneskers anvendelse til aften-, nat- og søndagsarbejde og den daglige arbejdstids længde. Også denne paragraf er undergået forringelse på forskellig vis. Jeg kan bare tage en enkelt ting ud af billedet, som omfatter mange bestemmelser og flere paragraffer, nemlig dette, at man tilsyneladende gennemfører en ligestilling for de unge mænd og kvinder, men når man kigger nærmere på den ligestilling, ville man egentlig godt have undværet den og haft en anden bestemmelse i stedet for. Det drejer sig om arbejde i hoteller, bekvæmheder og gæstgiverier, hvor de unge uddannes til tjenerfaget. Ifølge den gamle lov måtte de unge kvinder fra 14 til 16 år kun være på arbejdsstedet til kl. 20, medens de mandlige lærlinge måtte være der til kl. 22. Men udvalget er så demokratisk, at det finder, at kvinderne bør have ligestilling med de unge mandlige lærlinge, således at alle må være der til kl. 22. Jeg må indrømme, at jeg i høj grad havde foretrukket, at man med hensyn til de unge havde fastholdt, at de ikke under nogen

[Ragnhild Andersen.]

omstændigheder skulle være på deres arbejdsplads længere end til kl. 20. Jeg giver ikke meget for den ligestilling, man har gennemført her. Det er også en forringelse i forhold til det oprindelige forslag.

Den almindelige arbejdstid for personer under 18 år må i almindelighed ikke overstige det antal arbejdstimer, der er fastsat for de voksne arbejdere ved overenskomst mellem arbejdsgivere og arbejdere. Men så er der jo spørgsmålet om ekstraordinære situationer, og her har man den bestemmelse, at arbejdstiden kan gå op til 10 timer pr. dag. Det oprindelige forslag gik ud på, at man ikke måtte gå længere end til 9 timer pr. dag, fordi det drejede sig om unge arbejdere. Det var en rigtig og gavnlig foranstaltning til beskyttelse af de unges sundhed, men den har udvalget også pillet ved og har altså foreslået, at de unge må arbejde op til 10 timer daglig.

Jeg skal indrømme, at der kunne siges meget mere om mange bestemmelser, der er blevet forringet i forhold til det oprindelige forslag. Det skal jeg afholde mig fra, fordi jeg vil forbeholde mig ret til også at udtale mig ved lovforslagets tredje behandling her i tinget.

Mit parti vil stemme imod de forringelser, der sker gennem ændringsforslaget. I al almindelighed ville vi have foretrukket og vil vi foretrække at gennemføre det oprindelige forslag til arbejderbeskyttelseslov fremfor de tre forslag, der foreligger her i dag.

Hans Hansen (Rørby): Bortset fra den sidste ærede taler er der af de ærede ordførere her i dag udtalt tilfredshed med det resultat, som er kommet ud af de langvarige forhandlinger, der har stået på hvert år fra samlingen 1948—49 til i år. Jeg finder ikke, at der er nogen som helst grund til at komme nærmere ind på forslagens enkeltheder efter alt det, der er sagt, men jeg vil gerne give tilslutning til den betragtning, at lovforslaget betyder en forbedring og en forenkling. Da lovforslaget første gang var til behandling her i tinget, tillod jeg mig at gøre opmærksom på, at det vist var nødvendigt at dele det i tre. Senere nåede man ved hjælp af tilforordnede og måske især direktør Axel Kristensen til at få en skitse, som nu nærmere er udarbejdet til det fore-

liggende ændringsforslag. Det betyder en forbedring og er en forstandig måde at gennemføre dette arbejde på.

Jeg skal ikke opholde mig meget ved, hvad det ærede medlem fru Ragnhild Andersen sagde. Jeg synes ikke, der er grund til at angribe socialdemokraterne. Der er grund til at takke dem, fordi de i sidste øjeblik har villet gå med til ændringsforslaget.

I anledning af de af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen fremsatte andre bemærkninger vil jeg sige, at de danske arbejdere slet ikke er sådan, som det ærede medlem har givet udtryk for her i dag. Det ærede medlem kender åbenbart ikke de danske arbejdere, for hun fornærmer dem jo med sine udtalelser. Det er ikke sådan, at danske arbejdere behøver at have en bademester gående bagefter med et håndklæde eller at have en læge i den ene hånd og måske en politibetjent eller en sagfører i den anden, men det ærede medlems udtalelser gik jo i den retning. De danske arbejdere er i stand til at klare sig, uden at de skal have myndighedernes beskyttelse overalt. Det ærede medlems tale gik som sædvanligt ud på at grave grøfter mellem arbejdsgivere og arbejdere og skabe politisk skel mellem socialdemokrater og kommunister. Det må det ærede medlem selv om, men jeg kan ikke lade være med at påtale den måde, hvorpå det ærede medlem taler om de danske arbejdere, som om de ikke kan tænke eller forstå, men skal have myndighederne til at sørge for sig overalt.

Der er gjort et stort arbejde med denne lovgivning, og efter min mening havde der ikke været noget i vejen for at gennemføre den, som den er udformet nu, allerede i 1952. Det er et dygtigt arbejde, der er gjort, især måske af de tilforordnede sagkyndige, direktør Erik Drejer og direktør Axel Kristensen, men også af formanden for de i tidligere samlinger nedsatte udvalg, det ærede medlem hr. Stæhr Johansen, er der udført et stort og fortjenstfuldt arbejde.

Der er ingen grund til at gøre store ophævelser over lovforslaget; det får nu en form, som gør det brugeligt. Det, det drejer sig om fremover, er, hvordan denne lovgivning administreres. Jeg vil gerne udtale håbet om, at administrationen af den må blive forstående og præget af praktisk håndslag. Hele den opbygning, lov-

[Hans Hansen (Rørby).]

givningen om arbejderbeskyttelse nu får, og de mange forskellige ting, som foregår i dansk erhvervsliv, taget i betragtning, er det nødvendigt, at der udvises forståelse. Med det kendskab, jeg har til de myndigheder, der sidder i øjeblikket, tvivler jeg ikke om, at det vil ske, men også fremover er det nødvendigt, for at lovgivningen kan virke, som den skal, at der udvises forståelse og forsigtighed ved dens praktisering overfor erhvervslivet.

Jeg skal ikke optage mere af tingets tid — der er ingen grund til gentagelser — og skal på min gruppes vegne udtale, at vi vil støtte ændringsforslaget og medvirke til lovenes gennemførelse.

Socialministeren (Strøm): Det er klart, at jeg gerne havde set lovforslaget vedtaget i den skikkelse, hvori jeg fremsatte det. Jeg takker imidlertid udvalget for det arbejde, det har udført, og udtaler håbet om, at det resultat, der er kommet ud af arbejdet med denne lovgivning, må blive til gavn for den danske arbejderbefolkning.

Ragnhild Andersen: Jeg kan forstå, at det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) har misforstået mine udtalelser om håndklæderne. Jeg har aldrig påstået, at danske arbejdere skulle have arbejdsgiverne til at løbe bagefter sig. Uden at ville gøre denne håndklædesnak for lang vil jeg sige, at det, der sker, er, at arbejdsgiverne går ind på, at de vil finde et sted, hvor arbejderne kan anbringe deres håndklæder, men ikke sørge for, at håndklæderne er der. Så bliver der kun det tilbage, at arbejderne selv skal stille med deres egne håndklæder, hvilket er særdeles irrationelt, ikke alene set fra et hygiejnisk, men også fra et fornuftsmæssigt synspunkt.

Jeg skal ikke sige noget til, at det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) ikke forstod mine udtalelser om de enkelte paragraffer, for det ærede medlem har jo heller ikke haft lejlighed til at sætte sig ind i dem, sammenlignet med det oprindelige fremsatte lovforslag. Når det ærede medlem imidlertid påstår, at mine udtalelser i dag var et stærkt angreb på socialdemokratiet, må jeg svare nej. Jeg skal villigt indrømme, at mit angreb i dag var rettet dels mod ud-

valget, som har fjernet en hel del betydningsfulde bestemmelser, dels mod det radikale venstre, som jeg mistænker for at have været medvirkende til at gennemføre disse forringelser af det oprindelige lovforslag. Jeg fremhævede, at ministerens oprindelige lovforslag var bedre end det, der nu foreligger. Det mener jeg stadigvæk det er, og derfor vil mit parti anbefale, at man stemmer imod de foreslåede ændringer. Vi ønsker ministerens oprindelige forslag til lov om arbejderbeskyttelse gennemført.

(Kort bemærkning).

Hans Hansen (Rørby): Det ærede medlem fru Ragnhild Andersens kritik af lovforslaget gælder i virkeligheden kun petiteser. Jeg er ikke interesseret i at diskutere håndklæder og stole med det ærede medlem, men det var det, hendes kritik som helhed drejede sig om. Der var ikke den klang i angrebet, der plejer at være, og det forstår jeg udmærket godt.

Jeg er tilfreds, hvis jeg har misforstået det ærede medlem, for det vil sige, at jeg kan opfatte det, hun sagde, på den måde, jeg nu har udtrykt det. I så fald er jeg tilfreds med det ærede medlems udtalelser.

(Kort bemærkning).

Ragnhild Andersen: Det ærede medlem tager fejl. Jeg har udtrykkelig gjort opmærksom på — og skulle det ærede medlem ikke have forstået det eller jeg have udtrykt mig mangelfuldt, vil jeg gerne sige det igen — at jeg har to store anker mod den foreslåede ændring af det oprindelige lovforslag. Den første er den, at den nye arbejderbeskyttelseslov ikke kommer til at omfatte virksomheder med 3 arbejdere og derunder. Det er en stor anke, for der er mange små virksomheder, som burde omfattes deraf. Den anden gælder det, at børns og unge menneskers arbejde ved landbruget slet ikke kommer til at høre ind under arbejderbeskyttelseslovgivningen. Det er de to væsentligste anker, jeg har rettet mod den nye lovgivning. Dernæst har jeg rettet nogle anker mod den, som ikke er af meget mindre betydning. Hvis det ærede medlem kender en lille smule til arbejdspladser, vil han vide, hvor stor en rolle det spiller, hvorledes vaskerum, håndklæde-

[Ragnhild Andersen.]

forsyning, toiletrum, belysning og al den slags er indrettet. Det er dagligdagens problemer, og de må løses på en sådan måde, at der er beskyttelse for arbejdernes liv og sundhed på arbejdspladsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget forsåvidt angår lovforslag A (forslag til lov om almindelig arbejderbeskyttelse)

vedtoges med 98 stemmer mod 7; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Lovforslag As §§ 1—78

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslaget forsåvidt angår lovforslag B (forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed)

vedtoges med 98 stemmer mod 7; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Lovforslag Bs §§ 1—26

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslaget forsåvidt angår lovforslag C (forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, skovbrug og gartneri)

vedtoges med 98 stemmer mod 7; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Lovforslag Cs §§ 1—25

vedtoges uden afstemning.

De tre lovforslags overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslagene går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om kontrol med omsætningen af spiritus og vin.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3531, fremsættelsen findes i tidenden sp. 5258).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Poul Hansen (Kalundborg): Som man vil erindre, blev der ved behandlingen af forslagene om forbrugsafgifterne i marts måned truffet den aftale, at man i tiden indtil næste vinter skulle gennemgå de forskellige forbrugsafgifter bl. a. udfra tekniske synspunkter. Denne gennemgang skulle foretages af partiernes ordførere i samråd med ministeriets embedsmænd. Det er som et første resultat af dette arbejde, at det foreliggende lovforslag nu ligger på tingets bord. Jeg skal ikke komme ind på dette lovforslags indhold, men ganske henholde mig dels til selve lovforslaget og dets bemærkninger og dels til den højtærede finansministers fremsættelsestale. Fra vor side er vi, ikke mindst på baggrund af at forslaget er forhåndsbehandlet af ordførerne og i grupperne, indstillet på at gennemføre forslaget og også gøre det hurtigt, men der er efter dets fremsættelse opstået et par mindre problemer, som jeg mener det er nødvendigt at se nærmere på, og jeg tror derfor, det vil være rimeligt at tage disse spørgsmål op til en kortvarig udvalgsbehandling.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til en hurtig gennemførelse i tinget.

Alfred Bøgh: Jeg anser også de foreslåede ændringer for hovedsagelig at være af teknisk art, og derfor kan jeg på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling af lovforslaget, dog mener jeg også, sagen bør underkastes udvalgsbehandling.

Stæhr Johansen: Heller ikke jeg ønsker at gå i detaljer vedrørende dette lovforslag. Det er, som allerede nævnt af den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), det første resultat af de drøftelser, man har ført om den tekniske revision af vore afgifter. Jeg betragter dette lovforslag som en forenkling og mener også, det indebærer mulighed for, at eventuelle omgæelser af loven ikke kan finde sted, hvorfor jeg på mit partis vegne kan anbefale lovforslaget. Jeg vil gerne slutte mig til forslaget om en kort udvalgsbehandling, da der er visse spørgsmål, som eventuelt bør forelægges for den højtærede minister.